

L'estudi, la investigació

FRANCESC FELIU

En el món acadèmic, avui, tothom associa el nom de Modest Prats a la història de la llengua catalana. Tanmateix, el seu interès per la llengua va ser, en els inicis, subsidiari d'un altre interès molt més gran: la literatura. Hi ha testimonis de diversos tempteigs poètics de l'època de joventut, però Prats va acostar-se a la literatura sobretot com a professor, com a crític i, evidentment, com a lector. Però, conscient de la importància de la *forma* literària –que, al capdavant, són les paraules–, i coneixedor del paper fonamental de la cultura en la nostra identitat nacional, aviat va abocar-se també a l'estudi de la llengua; potser primer, més que a l'estudi, a la reivindicació de la llengua i dels seus usos formals. I és sabut que la seva combativa i comentada intervenció al Segon Congrés Litúrgic de Montserrat (1965), on va debatre lúcidament alguns «Problemes pastorals de l'ús de les llengües vives en la litúrgia», és probablement allò que li va obrir les portes per anar a ensenyar a la universitat. En qualsevol cas, Modest Prats, durant tota la seva trajectòria acadèmica, va defugir sempre la dicotomia entre llengua o literatura, que avui, malauradament, s'ha instal·lat entre els especialistes.

En els primers anys com a professor al Col·legi Universitari de Girona es produeix una conjunció d'elements que faran possible l'inici d'una trajectòria investigadora: Prats esdevé col·lega d'un seguit de professors –i especialment de Josep Maria Nadal, amb qui establirà una complicitat molt fecunda– que fan *carrera universitària* i publiquen regularment els seus estudis; entra en contacte amb la disciplina filològica catalana i se li fan evidents les encara nombroses mancances; la seva situació singular, amb un peu encara al Seminari, on exer-

ceix de bibliotecari, li posa a l'abast un ric i poc explotat fons documental d'on podran sortir els seus primers treballs. Entre aquests, potser el més significatiu és l'estudi d'«Un vocabulari català a la versió del *De Regimine principum* de Gil de Roma», presentat al Sisè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, a Roma, l'any 1982.

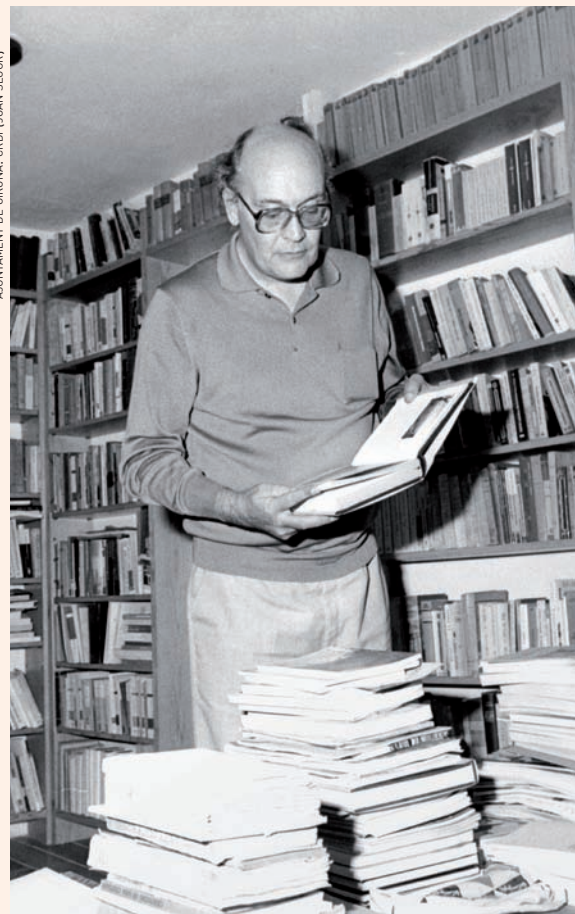
El desembre d'aquell mateix any sortia al carrer el primer volum d'una *Història de la llengua catalana*, feta a mitges amb Josep Maria Nadal, que marcarà un punt d'inflexió en la seva trajectòria intel·lectual. Allò que havia de ser, inicialment, un simple manual universitari va esdevenir el fil conductor de quasi tots els seus estudis posteriors, el fonament d'una escola particular que permetria singularitzar la filologia gironina, la font inesgotable de nous i variats subjectes per a la investigació. De la *Història de la llengua* només n'arribarà a aparèixer en vida d'en Modest un segon volum, l'any 1996, però l'impacte d'aquesta obra i del seu plantejament en la comunitat científica catalana ha estat inqüestionable.

Si volem sintetitzar els trets fonamentals del treball de Modest Prats com a filòleg, ens cal referir, d'entrada, una veritable obsessió per defugir el localisme i per equiparar sempre la llengua catalana amb les grans llengües de cultura europees, almenys les de l'àmbit romànic. Era proverbial el seu interès a contextualitzar els fenòmens

La Història de la llengua catalana havia de ser inicialment un simple manual universitari però va esdevenir el fil conductor de quasi tots els seus estudis posteriors

i els processos de la llengua catalana no pas amb els de les llengües europees minoritzades i agonitzants –trista comparació, encara que generalment favorable al català– sinó amb els de les llengües triomfadores, llengües d'estat que constituïen sempre per a ell un referent i un terme ideal. En aquest sentit, els col·loquis sobre «Problemes i mètodes de la història de la llengua» que van reunir a Girona, des de 1991, els millors especialistes europeus, foren una expressió ben explícita del seu tarannà.

En segon terme, cal entendre que la ciència filològica era per a en Modest –com ho ha estat per a tots els grans filòlegs–, d'alguna manera, una arma de combat. Conscient de les implicacions polítiques del fet lingüístic, de la ideologia que amara la cultura, els seus treballs no eren quasi mai els d'un diletant que estudia una cosa perquè sí, en surti el que en surti, sinó que tenien intenció, servien sempre un programa coherent que anava més enllà, perseguïen la demostració d'una tesi, sovint preestablerta. Fins les produccions de

AJUNTAMENT DE GIRONA. CDDI (JOAN SEGUR)

>> Modest Prats, al seu despatx de Medinyà.

circumstàncies (pròlegs, presentacions, etc.) s'ajustaven a aquest patró, ni que fos pagant el preu, eventualment, d'un cert grau d'imprecisió. En la seva darre-
ra lliçó a la universitat ens advertia als seus deixebles: «Res no és innocent en el món de les llengües. I, per tant, nosaltres no podem ser ingenus». I també: «Ningú com nosaltres ha de tenir ben clar –diguin el que diguin– que la paraula dominant és la paraula que imposa el poder dominant».

En darrer terme, els seus treballs es caracteritzen per un altíssim rigor en el tractament i per la propietat amb què aborda les qüestions de referència. Rigor i propietat que no impliquen però, necessàriament, exhaustivitat: molt sovint, al darrere d'intuïcions brillants, havent-se exposat la tesi que li interessava, hi trobem sortides del tipus: «Algú haurà d'estudiar-ho algun dia amb més deteniment». És per això que podem dir que els treballs de Modest Prats obren molts camins per a noves investigacions; és per això també que, en la seva recerca, es va poder permetre una dispersió temàtica amb la qual, sens dubte, va divertir-se i va expandir els seus amplíssims interessos intel·lectuals, encara que no atenyés el grau d'especialització que, cada vegada més, l'acadèmia reclama dels seus membres.

Han restat de referència inexcusable, així, tant alguns treballs seus sobre la llengua medieval com certs articles sobre el català barroc, com les seves aportacions a propòsit dels grans autors contemporanis: Verdaguer, Carner, Pla. La llengua literària, tant en el sentit fabrià del terme –la llengua en els seus usos formals– com volent dir la llengua de la gran literatura, és, en definitiva, el nucli central d'atenció en tota la seva trajectòria. La seva formació filològica, molt clàssica, atorga als textos de la llengua el lloc predominant. Exigent amb ell mateix, amb els col·legues i amb els seus nombrosos alumnes, la petja de Modest Prats en el món de la ciència filològica del nostre país ha estat profunda. El seu ingrés a la Secció Filològica de l'IEC, l'any 2005, representa el reconeixement públic del treball dut a terme.

Francesc Feliu és professor d'Història de la Llengua de la UdG.

ARXIU PEP NADAL

>> *Drets, Jaume Nadal, Quim Garriga, M. Carme Solà, Pep Nadal. Asseguts, Salvador Sunyer, Narcís Comadira, Dolores Oller i Modest Prats. A Monterchi (Toscana), el 2009.*

Els viatges amb en Modest

DOLORS OLLER I NARCÍS COMADIRA

Viatjar amb en Modest era una meravella, sempre que tinguessis en compte un parell o tres de coses essencials. Primera: ell manava. Segona: els àpats havien de ser com cal, asseguts i a la seva hora. Prohibit saltar-se'n cap. Prohibits els entrepans. I tercera: l'aire condicionat del cotxe havia d'anar sempre a tota marxa. Acceptar que ell manava no costava gens, perquè tenia autoritat natural. Era més gran i més savi. Conduïa ell, perquè habitualment anàvem amb el seu cotxe. No es cansava mai i podia fer llargues tirades, això sí, sempre parant per dinar i per sopar. Ell plantejava la ruta i els monuments i buscava un restaurant a prop de cada monument, sobretot a França, perquè ja se sap, aquests francesos no volen donar-te res fora d'hora, la seva. També pensava i decidia on havíem de fer nit. A part d'això, tots els suggeriments eren acceptats i, a vegades, aplaudits, com ara quan vam voler pujar a Ronchamp,

Acceptar que en Modest manava no costava gens, perquè tenia autoritat natural. Era més gran i més savi

de tornada d'Alsàcia, o quan, a Bolonya, vam exigir la visita al museu Morandi.

Amb en Modest vam fer molts viatges d'aquests que en dèiem de Medinyà Tours. Per França i per Itàlia. En vam fer un a Bordeus, amb en Salvador Sunyer; un altre per veure les catedrals gòtiques que envolten París: Rouen, Beauvais, Chartres, Amiens, Sens, Senlis, Troyes... Aquest va ser amb en Quim Garriga. Una altra vegada vam anar a la Borgonya, amb en Mon Marquès i la Montse Terrades. Una altra, a Arles i la Camarga, amb en Sunyer. Una altra a la vall del Roine, amb en Sunyer i en Joan Bosch. Una altra vegada vam anar a Alsàcia, només nosaltres dos i en Modest. Un altre any, vam anar a Torí i Le Langhe, amb en Sunyer. Un altra vegada vam anar a Recanati, amb en Sunyer i en Toni Puigverd. Tots aquests viatges els fèiem al setembre. Com un que vam fer a Roma, amb en Pep Nadal i la Iame, amb el cotxe d'en Pep. Els restaurants els triava en Modest, però. Un any vam anar només a Roma, amb en Sunyer, a la primavera i en avió. Potser ens en deixem algun.

Dos van ser diferents. El de Noruega, que quan va saber que hi anàvem al